

Preek over Lukas 4:12-30

- Neede, 15 januari 2023
- Kees van Dusseldorp

Thema: VRIJ!

votum en groet

NGK 163 Dit huis, een herberg onderweg

verbondswoord

Psalm 72:1,2

gebed

lezen: Lukas 4:14-30

lezen: Leviticus 25:8-12

kindermoment

NLB 534 Hij die de blinden weer liet zien

preek

NLB 146c:5,6,7 O, gij verdrukten, die onrecht moet lijden

gebed

collecte

ELB 245 Glorie aan God

zegen

Gemeente van Jezus Christus,

Mijn preek is vanmorgen heel kort:

Je bent vrij! Door Gods genade.

Amen

** je bent vrij

Ik denk dat het nuttig is, als ik er iets meer over zeg.
Ik vermoed dat jullie dat ook wel een beetje verwachten ;).
Want het roept vast vragen op.

Hoezo ben ik vrij? Ja natuurlijk, we leven in een vrij land. Ik kan allerlei keuzes maken.
Maar ik voel me vaak helemaal niet zo vrij.

Er wordt best het nodige van mij verwacht. Soms teveel. Ik ben eigenlijk gebonden aan
verplichtingen en systemen. En mijn lichaam geeft de nodige beperkingen. Ik ben nau-
welijks meer in staat om te lopen. Mijn energie is snel op. Hoe vrij ben ik dan?

Ik ben vaak helemaal niet vrij van zorgen. Over mijn gezondheid, over mijn kinderen,
mijn ouders, over vrienden, over mijn financiën, over mijn werk, over ons land, over het
klimaat, over de wereld. Ik ben niet vrij van twijfels. Van slechte herinneringen. Van
schuldgevoelens. Hoe vrij ben ik dan?

Ik voel me vaak niet vrij om iets te zeggen. Een bemoedigend woord. Of een waarschu-
wing. Of om een speech te houden. Ik voel me vaak niet vrij om iets te doen. Om te gaan
huppelen op straat. Om op iemand af te stappen. Bang dat mensen het gek vinden. Dat
het niet goed komt. Hoe vrij ben ik dan?

Gaat het om zulke vrijheid?

Ja, het gaat om zulke vrijheid. Geestelijke, mentale vrijheid. Ruimte om te doen wat goed
voor je is.

Ik zal er wat meer over vertellen. Maar de boodschap van mijn preek blijft:
Je bent vrij! Door Gods genade.

** de preek van Jezus

Vrijheid. Het is de boodschap van de gezalfde uit de profetie van Jesaja. Jezus zoekt pre-
cies dat stukje op uit de Bijbel leest het voor in de synagoge in Nazareth: 'De Geest van
de Heer rust op mij. Hij heeft mij gezalfd. Om het goede nieuws te brengen aan armen.
Om de vrijlating af te kondigen voor gevangenen. Om blinden weer te laten zien. De Heer
heeft mij gestuurd om onderdrukte mensen te bevrijden. Ik ben gekomen om een gena-
dejaar van de Heer uit te roepen.'

Jezus leest het voor en gaat weer zitten. Als er één tekst in de Bijbel is, die precies aan-
geeft wat Hij komt doen, dan is het wel deze tekst uit Jesaja. Jezus hoeft het helemaal niet
uit te leggen. Deze woorden uit zijn mond! De mensen hebben het gevoeld in zijn voor-
dracht. Dit gaat over hem zelf! Dit is Jezus. Hij is die vreugdebode. Die namens God de
bevrijding afkondigt. Die mensen vrij maakt en in de vrijheid zet. Nooit was een oude
tekst van een profeet zo actueel, zo passend, zo krachtig als deze tekst uit de mond van

Jezus. 'De Geest van de Heer rust op mij. Ik ben gezonden om het genadejaar van de Heer uit te roepen. Om jullie te vertellen dat je bevrijd bent.'

Na de lezing van de tekst gaat Jezus weer zitten. De lezing was genoeg als preek. Maar de mensen blijven hem aankijken. Dan staat hij opnieuw op. Voor een ultrakorte toelichting: 'Vandaag hebben jullie deze tekst in vervulling horen gaan.' Nu en hier is die vrijheid begonnen.

De evangelist Lukas neemt dit optreden van Jezus als eerste publieke actie van Jezus op in zijn boek. Alsof hij de gordijnen opentrekt en Jezus direct midden op het toneel staat: Dit is Jezus de Christus, de Gezalfde. Vanaf het begin is volstrekt helder wie Jezus is en wat Hij wil zijn: de gezalfde van God. Door God geroepen. Met de kracht van Gods Geest vervuld. Die het genadejaar van de Heer afkondigt. Die van de laatste fase van de geschiedenis een genadetijd maakt. Die tegen mensen zegt: je bent vrij!

Dat is de boodschap van de profetie van Jesaja. Dat is de boodschap van Jezus. Daarom is dat ook mijn boodschap als dienaar van Jezus. Je bent vrij! Door Gods genade.

**

Het genadejaar van de Heer. De Israëlieten kenden letterlijk zo'n jaar. Het jubeljaar. Ieder vijftigste jaar was een feestjaar, aangekondigd met bazuingeschal op de eerste dag van het jaar. Iedere inwoner kreeg zijn vrijheid en zijn erfgrond terug. De akkers werden een jaar niet bewerkt. Een soort 'great reset', maar dan in positieve zin. Een bevrijdingsjaar. Alles wat scheefgegroeid en uitgeput was, kreeg ruimte om te herstellen. Alles wat vastgeroest was, werd weer losgemaakt. Alles wat onder het stof zat, werd weer schoongeblazen. Een jaar om te ontspannen en te leven van Gods zorg. Een jaar om te genieten van het leven met de Heer en met elkaar. Of de Israëlieten dit jubeljaar altijd hebben gehouden, is zeer de vraag. Zoiets zou trouwens ons ook goed doen, denk ik. Een jaar waarin alle drukte even onder de pauzeknop gaat. Een jaar van herstel en heling, van ontspanning en opschoning. Maar goed, dat past niet in ons economisch systeem.

'Ik ben gekomen om een genadejaar van de Heer uit te roepen'. Het ging Jezus niet om een letterlijk jubeljaar. Maar om Gods genadetijd. De tijd van vrede op aarde en Gods welbehagen voor de mensen. Het leven in vrijheid, vrede en vreugde. Dat heeft Jezus gebracht. Wat Hij nog steeds laat horen: 'Je bent vrij. Door Gods genade! Nu en hier.'

**

Wat een geweldig begin van Jezus' werk! Hiervoor is Hij gekomen. Om mensen te bevrijden. Om banden van bezorgdheid, angst en schuld te verbreken. Om de ban van verslaving en uitzichtloosheid kapot te slaan. Om de gevangenis te slopen van jezelf moeten bewijzen en het nooit goed genoeg doen. Om de dictatuur van de duivel te breken en de angst voor de dood te overwinnen. Je bent gered. Je bent vrij. Op Gods gezag wordt het uitgeroepen. Woorden die geladen zijn met de kracht van Gods Geest. Dan gebeurt er ook wat. Je wordt vrij! Je krijgt ruimte!

Jezus maakt het zichtbaar. Dat zijn woorden kracht hebben. Waar hij komt worden bezeten bevrijd van demonen. Zieken bevrijd van hun kwalen. Blinden, doven en lammen bevrijd van hun handicaps. Zondaren bevrijd van hun schulden. Het zijn illustraties dat het waar is: Jezus brengt de vrijheid. Wat Hij zegt, gebeurt ook. Ook als het niet zo fysiek

meer wordt onderstreept door bijzondere genezingen. De boodschap van Jezus heeft zich bewezen. Vrijheid is gebracht en wordt afgekondigd. De essentie is dat mensen bevrijd worden van de zonde, de duivel en de dood. Dat ze de vrijheid krijgen om tot hun recht te komen. Te bloeien en het goede te doen. Dat ze beseffen: ik ben een kind van God. Niets of niemand heeft het meer over mij te zeggen. Ook al zijn er nog beperkingen, zijn er nog allerlei systemen, zijn er nog ziekten, gaan er nog veel dingen fout, toch maakt het mijn geestelijke vrijheid niet kapot. Ik hoor bij Jezus, die de boze heeft verslagen. Die de dood heeft overwonnen. Die de straf voor de zonde heeft betaald. Die tegen mij zegt: dit is Gods genade voor jou: je bent vrij! Een kind van God. En eens zullen ook al die lichamelijke, psychische en sociale beperkingen overwonnen zijn. En zal niets je meer in de weg staan om mens te zijn zoals God je bedoeld heeft.

Wij hebben in de kerk wel een mooi verhaal, vind je niet? Het beste verhaal dat je kunt bedenken. Jezus maakt vrij. Jezus zet je in de ruimte. Door Gods genade. Vrijheid door vergeving. Ruimte door redding. Een stralende intredeprek van Jezus: Hiervoor ben ik gekomen en geroepen. Hiermee is de Geest van God aan het werk. Het wordt ook over mij en over jou uitgesproken. Juist hier in de kerk. Je bent vrij! Door Gods genade.

**

Als je erover nadenkt, dan is het niet te bevatten. Het klinkt zo krachtig en tegelijk zo onwaarschijnlijk. Is deze vrijheid een werkelijkheid die je aankunt? Durf je toe te laten dat je bevrijd bent? Hoe doe je dat eigenlijk, in vrijheid leven? Er zijn altijd genoeg redenen te bedenken om deze werkelijkheid van je af te houden.

Je kunt denken: Ja dat klinkt goed, maar in de praktijk is die vrijheid er niet. Sorry Jezus, je kunt vrijheid afkondigen, maar ik merk er niets van. Verplichtingen en beperkingen houden mij nog steeds aan de grond.

Of: Ja, dat was Jezus aan het begin, enthousiast en vol idealen, maar ook een beetje naïef. De tijd heeft toch wel bewezen dat er van die bevrijdingsbeweging weinig terecht is gekomen.

Of: Ja, ik weet het niet zo. Ik ben eigenlijk met andere dingen bezig. Ik heb eigenlijk geen last van armoede, gevangenschap, blindheid of onderdrukking. Hoezo zou ik bevrijd moeten worden? Verlossing? Redding? Het zegt me niet zoveel.

O ja, wat ook nog kan: Dat je zegt: Ik durf het eigenlijk niet. In die vrijheid gaan leven. Want ik voel wel, dat leven in die ruimte van Gods genade impact heeft. Het betekent een ander leven. Waar kom ik dan uit? Welke vastigheden en gewoonten moet ik loslaten?

Oftewel: de vraag is hoe jij reageert op de vrijheid die Jezus over je uitroept. Op de woorden van genade die uit zijn mond komen.

De joden in Nazareth worden boos. Jezus spreekt zulke sterke woorden! Vrijheid en genade, dat zijn goddelijke gaven. Die kunnen toch niet uitgedeeld worden door die Jezus, die zij van vroeger kennen als de zoon van Jozef de timmerman. Dat Hij bijzondere wonderen doet, daar hebben ze waardering voor. Dat Hij diep inzicht in Gods Woord heeft, daar bewonderen ze hem om. Maar dat Hij Gods genade uitdeelt. Vrijheid uitspreekt. En zich identificeert met de Messias die door de profeet Jesaja werd aangekondigd. Dat wijzen zij af. Niemand staat op en zegt: 'Yes, eindelijk, hier is onze Verlosser! Halleluja, welkom Jezus, gezalfde van God!' Ze bewonderen Jezus om zijn wonderen en zijn woorden. Maar ze wijzen hem af als de Messias. Ze beschouwen hem als ziek. 'Joh, zorg eerst dat je

ze allemaal op een rijtje krijgt. Laat de pretentie varen dat je de Bevrijder van Israël bent bent, de Verlosser van de wereld. Doe gewoon weer genezingswonderen. Dat vinden we al bijzonder genoeg.' Zo leest Jezus hun gedachten: 'Jullie denken dat ik psychisch gestoord ben. Jullie zeggen bij jezelf: Geneesheer, genees jezelf! Maar jullie verwerpen de Gezalfde van God. Jullie werken de Geest van God tegen'.

'Weten jullie', zegt Jezus, 'een profeet is in zijn eigen vaderstad nooit welkom.' Waarom niet? Omdat je Gods Woord niet horen kunt van iemand die je al heel lang kent? Omdat je er geen rekening mee houdt dat iemand, die al in een bepaald hokje had gezet, ineens heel anders blijkt te zijn? Omdat je vastzit aan bekende woorden en vertrouwde patronen en je het lastig vindt om je overtuigingen bij te stellen? In ieder geval waarschuwt Jezus zijn dorpsgenoten: 'Let op! Als je de profeet van God weigert te accepteren, zul je ook de zegeningen van God verspelen. Als je niet naar de woorden van God luistert, ga je ook de wonderen van God niet zien. Kijk maar in de geschiedenis. Zo is het altijd gegaan. Niet ik moet mij veranderen. Jullie moeten je bekeren. Je kunt wel denken: laat hem maar praten, Hij weet niet wat Hij zegt. Maar daarmee zet je jezelf buiten spel. Buiten Gods genade. Buiten het leven.'

Jezus spreekt de mensen niet naar de mond. Hij preekt niet wat de mensen graag willen horen. Hij ontmaskert hun weigering om Hem als Redder te erkennen en waarschuwt hen voor het oordeel. Niet omdat Jezus zichzelf zo belangrijk vindt en geen kritiek kan hebben. Maar omdat Hij zijn hoorders zo belangrijk vindt, dat Hij geen water bij de wijn doet. Omdat Hij zoveel van de mensen houdt, draait Hij niet om de waarheid heen. Maar wijst Hij ze de enige weg: 'Bij mij moet je zijn voor Gods genade. Bij mij word je een vrij mens. Ik ben de Gezalfde. Ik ben jouw bevrijder.'

Dat Jezus' inschatting recht in de roos is, blijkt wel uit de woedende reacties. Hij wordt uit Nazareth verdreven. Men wil hem zelfs in een afgrond duwen voor een dodelijke val. Maar dat gebeurt niet, omdat Jezus met stille macht tussen hen doorloopt en vertrekt. Waarmee Nazareth precies bevestigt wat in de profeten als is aangekondigd. Dat de Messias verworpen en afgewezen zal worden. En door lijden en kruis de deur opent naar Gods genade en naar de ware vrijheid.

**

Je bent vrij! Door Gods genade!

Dat is de intredepreek van Jezus. Het is geen idealistisch verhaal met grote beloften van iemand met een sterk roepingsbesef. Het is de Messias die direct aan het begin van zijn optreden zegt wie Hij is en wat Hij komt doen. Zijn missie is mensen redden, bevrijden, verlossen, genezen. Zijn missie is mensen binnenbrengen in de ruimte van Gods genade. En Hij doet dat door het te zeggen. Door het de mensen te vertellen. Door die vrijheid te proclameren. Door die genade uit te roepen. Door de nieuwe werkelijkheid te benoemen.

Aan die missie heeft Jezus zijn leven gegeven. Letterlijk en figuurlijk. Nog steeds werkt Hij aan die missie. Door zijn Woord en zijn Geest. Door zijn dienaren en dienaressen. Door de woorden en daden van zijn volgelingen. Wat is het ontzettend belangrijk dat je die woorden steeds weer hoort! Hier in de kerk, waar die goede woorden klinken. Die je zelf niet bedenken kan. Niet zeggen durft. Maar die vanuit Gods Woord opklinken. Die in

de verkondiging over je worden uitgesproken. Je bent vrij! Door Gods genade. Lieve mensen, ook als je thuis kijkt: als het even kan, zorg dat je erbij bent. Hier in de kerk. Of op andere plekken. Waar het evangelie wordt gebracht. Niet vanwege een dominee, die ook niet altijd de goede woorden kan vinden. Niet vanwege de mensen die vaak ook kortzichtig reageren. Maar vanwege die levenswoorden van Jezus. En om je geloofsreactie te oefenen. De reactie van aanbidding en lofprijzing, gebed en gemeenschap, dienstbaarheid en medewerking aan zijn plan.

Zorg dat je het hoort! Dat je het stof eraf laat blazen. Want zo snel draai je in je eigen gedachten en ideeën rond. Zo snel raak je opgesloten in je eigen praktijken en tradities. Maar je moet het horen! Van een ander. Van die Ander, de Heer Jezus Christus. Je moet erbij bepaald worden. Steeds weer bevrijd van alles wat je bindt. Van jezelf.

Je bent vrij. Door Gods genade. Jezus bevrijdt je van alles wat je bindt en je belemmert om God te dienen. Hij bevrijdt van alles wat jou gevangen houdt en waarin je verstrikt bent geraakt. Hij vergeeft je zonden, troost je in je verdriet, verbreekt de spiraal van onrecht, heelt je schade, neemt je schaamte weg, verlost je van de claim van verwachtingen en verplichtingen en bevrijdt je van angst. Niet dat zulke dingen in je leven niet meer voorkomen. Helaas wel, en soms is het leed en de pijn ondraaglijk. Maar ze pakken je je leven niet meer af. Je geluk in de Heer. Want Jezus is sterker. Jouw bevrijder. Gods genade kan dat aan. En daarin kun je verder. Je geestelijke vrijheid is ondertekend en verzegeld met het kruis van Christus. Zijn Geest is bij je en sterkt je.

Je ziet het. Aan mensen met grote of kleine beperkingen. Die toch gelukkig zijn.
Aan mensen met diep verdriet en eenzaamheid. Die toch blijven zingen.
Aan mensen die zwaar beschadigd zijn. En zich toch toevertrouwen aan de Heer.
Aan mensen met grote zorgen. Die toch belangstelling houden voor een ander.
Aan mensen die veel te veel te doen hebben. En toch ruimte maken voor de Heer.
Aan mensen die chronisch ziek zijn, ernstige beperkingen hebben. En toch in gebed de nabijheid van God blijven zoeken.
Aan mensen die weten dat hun leven ten einde loopt. En die toch de hoop niet verliezen.
Met vallen en opstaan, zeker. En met behulp van anderen, ook dat.

Ik zeg het met schroom. Want het is niet zonder risico. Vooral als je op dit moment je machteloos voelt, gevangen door het leed, gebonden door beperkingen. Dan werkt die vrijheid die je in Jezus hebt ontvangen, niet sterk door in je leven. Dan blijft er soms niets over dan een gebed, een zucht, een arm om je heen. En toch: ook daar is Jezus. Ook dan ben je kind van God.

Het zijn de mensen die Jezus erkennen. Heer, u bent de Christus! U bent de Verlosser. Mijn Heer en Heiland. U spreekt woorden van leven. U laat mij de werkelijkheid zien. Ik grijp mij aan u vast. Ik strek mij uit naar wat U zegt. Ik plaats mij in de genade die u gebracht hebt. Ik neem de ruimte en de vrijheid die uw Geest mij geeft. Ik zet mij in voor het vrije leven. Voor de bevrijding van anderen. Voor de genadetijd die Jezus heeft afgekondigd.

Je bent vrij. Door Gods genade.

Ik snap het vaak niet. Ik durf het soms ook niet aan te pakken. Ik weet vaak niet goed hoe dat moet: leven in vrijheid, leven van genade. Juist in het leven van elke dag, waarbij elke dag genoeg heeft aan zijn eigen kwaad. Waarbij je leven van alle kanten dichtslibt. Hoe je die geestelijke vrijheid vasthoudt?

Luister naar de preek van Jezus. Jij hoeft het niet vast te houden. Hij hoeft die vrijheid niet te bevechten. Die ruimte niet te creëren. Jezus is het die Gods genade over je uitsprekt. Die je zonden vergeeft. Die je redt van het kwaad. Die je bevrijdt van alles wat je naar beneden trekt. Die je vult met zijn Geest. Geloof wat Hij over je zegt. Kijk naar jezelf zoals Hij naar je kijkt. En laat zijn Geest je vullen. De Geest van vrede, vreugde en vrijheid.

Amen